

Estimar el país

FRANCESC GUERRERO I BORRULL

ASSAIG

Maria Barbal, *Camins de quietud. Un recorregut literari per pobles abandonats del Pirineu*. Edicions 62. Barcelona, 2001.

Maria Barbal (Trempt, 1949), que rep enguany la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, és la responsable d'una de les novel·les més llegides, encertades i agraïdes dels últims vint anys (*Pedra de tartera*, La Magrana, 1985). Amb el premi Joan Creixells i Joaquim Ruyra, que avalen la seva vàlua com a novel·lista, Barbal recorria ja al Pirineu com a motiu literari. El 1992 tornava amb *Càmfora* (La Magrana), que obtenia el Premi de la Crítica i el Premi Nacional de literatura catalana. Després de publicar *Carrer Bolívia* (Edicions 62, 1999), premi Blai i Bonet de narrativa, debuta en el camp de la dramaturgia amb *L'helicòpter* (Edicions 62, 2000).

GUIA LITERÀRIA

Amb *Camins de quietud*, Maria Barbal elabora una guia literària per pobles abandonats del Pallars, la seva terra d'origen, i debuta també en el terreny del llibre de viatges. Un dels referents d'aquest llibre és mossèn Cinto Verdaguier, un dels pioners de l'activitat excursionista a Catalunya i que, amb *Dietari d'un pelegrí a Terra Santa* (Proa, 1999), inaugurava d'una manera brillant la literatura de viatges i memorialística a les lletres catalanes.

L'activitat excursionista va lligada –això és sabut– a una vinculació romàntica al paisatge. La veritat és que el llibre de Barbal va molt més enllà. El primer que cal tenir en compte és el plantejament inicial de l'autora. Al pròleg ens fa saber la seva voluntat de recollir en un llibre els pobles abandonats del Pallars, amb tot el que comporta de soledat, abandonament i fracàs (el d'aquelles persones que van claudicar davant el medi rural). En segon lloc, l'interès central del llibre no és tant el paisatge per ell mateix, sinó la *geografia humana* que el va habitar o

que encara, de forma temporal, l'ocupa.

Un altre aspecte que cal destacar és la voluntat de servir com a guia per al lector. En aquest sentit, el llibre està perfectament estructurat amb un índex de pobles per facilitar la recerca. A més, el llibre inclou vuit quadres de text amb l'epígraf *Viatge en el temps* on se'ns il·lustra sobre les fires de bestiar, els raiers, l'entorn mític, les festes majors, el treball al camp, la religiositat popular, l'excursionisme i el tren de la Pobla. Aquests quadres són eminentment didàctics i els acompanyen il·lustracions o fotografies que recolzen o complementen l'explicació de Barbal. Finalment, el llibre va acompanyat d'una breu bibliografia que l'autora ha consultat per a completar algunes de les informacions del llibre.

REFLEXIÓ I LIRISME

Hem de considerar el llibre de Barbal des d'aquesta perspectiva, no sense oblidar els moments de reflexió, enyorança i lirisme –que hi són– propis de la novel·la de Barbal: “La tarda a Berròs Sobirà ha pres l'aire d'una òpera, expressió d'amor i de queixa, amb tota la bellesa dramàtica o bufa de l'existència”. Al costat d'això, també altres moments d'humor, com quan els habitants de la comarca fan referència als nouvinguts forasters. “Al Pallars, aquestes persones, les solen anomenar *hippies*”.

En definitiva, una lectura plaent i, alhora, una guia útil que és el resultat de tot un estiu, a peu i en cotxe, que hi dedicà fa un any Maria Barbal. Jo penso que això és, també, estimar el país.

Maria Barbal ens mostra els pobles abandonats del Pallars

ASSAIG

La nostra, una llengua més

JORDI SEDÓ

Albert Vila, *Una llengua entre cinc mil: el català*. Col·lecció Biblioteca Serra d'Or. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2001.

Tot aquell que s'hagi sentit mai inclinat a dir que la seva llengua és la més lògica o la més fàcil de totes, reforçant aquesta afirmació amb observacions tan peregrines com ara que l'ordenació dels elements sintàctics és la més coherent, o que s'escriu tal com es pronuncia, o que, a diferència de les altres, té les paraules justes per a designar les coses, o altres de semblants, hauria de llegir *Una llengua entre cinc mil: el català* i s'adonaria de fins a quin punt arriben a ser de ridículs tots els arguments que s'esgrimeixen per justificar una afirmació tan arbitrària i inexacta.

Albert Vila ens ha posat a l'abast aquest petit volum, a través del qual el lector pot copsar l'extraordinària diversitat que presideix el conjunt de les llengües existents al món i alhora acostar-se a l'evidència que la nostra hi ocupa l'espai d'una agulla de cap al mig de l'univers. Efectivament, l'autor pren com a punt de partida la llengua catalana i, a base d'anar comparant-ne la morfologia, el lèxic, la sintaxi, la fonètica i altres aspectes de la gramàtica amb molts altres idiomes –concretament amb 71 de diferents del català–, va deixant palès que la forma de les nostres frases i de les nostres paraules, la combinatòria dels nostres mots, la peculiaritat dels nostres sons i, en definitiva, les característiques particulars de la nostra llengua són tan arbitràries com les de qualsevol altra. I que aquestes s'ajusten perfectament a les necessitats de cada comunitat de parlants. I que, en tots els casos, tothom troba la seva manera de parlar extraordinàriament lògica i fàcil, si fa o no fa, com ens passa a nosaltres.

L'obra està pensada per a tots aquells que sentin una certa inquietud per la diversitat lingüística del planeta i experimentin plaer descobrint exòtiques particularitats de determinades llengües o explorant ignots comportaments de les normes que regulen el funcionament d'altres idiomes, però també és cert que pot ser molt útil a qui hagi d'enfrontar-se a l'aprenentatge d'una primera segona llengua, perquè l'ajudarà a superar la tan estesa creença que la d'un mateix és al bell mig del melic del món.

És aquest, per tant, un llibre ben escrit, extraordinàriament ben documentat i de lectura apassionant, sempre que el lector senti curiositat per la naturalesa de les llengües i disposi, si més no, de certes nocions de teoria gramatical –això sí: molt bàsiques– per poder llegir-lo amb comoditat. Tot i que el llenguatge que fa servir l'autor és senzill i planer i no persegueix l'encarcarament d'un tractat de gramàtica tradicional, és cert que hi sovintegen referències d'ordre tècnic, que no són pas de nivell més elevat que les que es poden trobar en un manual dels que es fan servir a l'educació secundària obligatòria, però és millor estar-hi avesat.

L'ideal de la vida reposada

MIQUEL PORTA PERALES

ASSAIG

Ramon Alcoberro, *Epicur. Una filosofia moral*. Casal del Mestre. Santa Coloma de Gramenet, 2001.

De tant en tant, el lector del llibre de filosofia es troba amb una d'aquelles perles que aconsegueixen d'atrapar-lo des de la primera fins a l'última pàgina. Amb *Epicur. Una filosofia moral*, de Ramon Alcoberro, passa exactament això. Aquest treball –que inclou la *Carta a Meneceu* i les *Màximes capitals del propi Epicur*– és una brillant introducció a la vida i obra d'un dels filòsofs més atractius de la història que té la virtut afegida de mostrar l'actua-

litat d'un pensador que va viure ara fa vint-i-quatre segles.

Amb un clar afany de divulgació (al cap i a la fi el llibre forma part dels *Textos bàsics de filosofia i d'història de la ciència* que edita el Grup de Filosofia del Casal del Mestre de Santa Coloma de Gramenet), que en cap moment està renyit amb el rigor, Alcoberro ens va oferint allò que cal saber sobre el filòsof de Samos (341-270 aC). Així, després d'assenyalar que la figura d'Epicur s'ha d'entendre en el context de la crisi que s'esdevé a la mort d'Alexandre el Gran, Ramon Alcoberro va exposant el què i el com del *Jardí epicuri*: un lloc de llibertat on s'admetia tothom i s'intentava viure de forma fraternal, sàvia i moderada. Lloc on es practicava la filosofia epicúria de la vida basada en l'amistat, el sensualisme, l'individualisme, la saviesa, la

prudència, i la crítica de tot mite. Es tractava, de fet, d'un saber viure joios que volia superar les contingències de la vida quotidiana (el dolor sovint inherent que comporta el viure, si es vol) mitjançant la raó, el coneixement, l'autosuficiència i el plaer que condueixen a un estat d'equilibri que fa possible de dur una vida reposada. Un projecte de vida que avui, perduts com estem en el laberint, potser caldria de recuperar. Convé d'afegir que el llibre, en dirigir-se a l'estudiant de filosofia, també parla de la relació del pensament d'Epicur amb el d'altres filòsofs (Demòcrit, Empèdocles, Aristòtil, Plató) i escoles (per exemple, els estoics) sense oblidar la recepció de l'epicureisme a l'època medieval i moderna. Però, en tot cas, s'ha de dir que el llibre també va dirigit a això que s'anomena *l'home del carrer*. Si més no perquè, com lúcidament assenyala Alcoberro, ens pot ensenyar el valor de les petites coses.